

Dětský domov bl.M.A.Kratochvílové, Řepiště	
Směrnice ředitelky DD – postup při intoxikaci	
Č.j.: DDR/S/0/21	Účinnost od: 18.10.2021
Spisový znak:	Skartační znak: S 5
Počet příloh: 1	

Ředitelka dětského domova vydává směrnici – postup při intoxikaci cílem poskytnout návod zaměstnancům jak poskytnout první pomoc při intoxikaci člověka.

Směrnice uvádí rovněž telefonické kontakty, které mohou pomáhající osoby využít.

Jako ve všech částech první pomoci je nutné *zachovat klid*. Pokud myslíme na možnou otravu a jsme přítomni na místě postižení, je nezbytné zjistit *co nejvíce informací*. Ať už od postiženého, od svědků či prohlídkou okolí. Primární svědek zjistí nejvíce. Před příjezdem záchranné služby může otrávená osoba upadnout do bezvědomí, příp. může spoustu věcí zapomenout sdělit nebo je v případě studu nebude chtít sdělit. Mohou to být informace velmi důležité pro následnou lékařskou léčbu, která se může více zaměřit na danou problematiku. V rámci první pomoci nejprve postupujeme cestou **přerušení kontaktu s toxickou látkou, a to za dodržení bezpečnosti pro svou osobu i pro ostatní**. Pokud jsme přítomni tomu, že dítě zrovna požívá alkohol, neznámou tekutinu, látku, vdechuje toxické výpary, dotýká se jedovaté rostliny či je poraněno nějakým zvířetem, snažíme se všechny tyto situace ukončit. To provádíme vždy za dodržení bezpečnosti pro vlastní osobu. Jednotlivé postupy jsou popsány u daných intoxikací. Dále je nutné zjistit **co nejvíce informací o tom, čím se dítě otráвило, kolik toho bylo, kdy bylo s danou látkou v kontaktu a jak dlouho, a dále jakým způsobem došlo ke kontaktu** (vdechlo, polklo, vypilo, polilo se jí, dotklo...). Zde je nutná důkladná prohlídka okolí i postiženého dítěte, a to hlavně v případě změny vědomí. Všimáme si prázdných blistrů či krabiček od léků, obalů od různých chemikálií v dosahu dítěte, utržených větviček, lístků, květů bobulí, či hub. Všechny tyto předměty zajistíme a uchováme pro následnou identifikaci, kdyby to bylo nutné. Uchovejte vyzvracený obsah žaludku.

Při zjištění vyvolávající příčiny je vhodné kontaktovat **Toxikologické informační středisko (TIS)** na telefonním čísle **224 91 92 93** nebo **224 91 54 02**. Tato telefonní čísla jsou na nepřetržitou celorepublikovou lékařskou informační službu. Je schopna poskytnout informace k otravě a následné první pomoci nejen u lidí, ale i u zvířat. Využít ji může kdokoli, ať laik, či lékař. Je vhodné již předem mít zjištěné informace o probíhající otravě (viz výše) – kdo se otrávil, kdy se otrávil, váhu a věk postiženého, čím se otrávil a v jakém množství a jak se u něj otrava projevuje. Na lince toxikologického informačního střediska Vám sdělí, jak dále při dané otravě postupovat.

Obecně doporučovaný postup vyvolání zvracení není vhodný při některých otravách, či uplyne-li určitá doba. Provádí se, pokud interval mezi požitím a zvracením, či výplachem žaludku, není delší než 30 minut. Zvracení se doporučuje, pokud došlo k požití části rostlin, hub, velkých tablet léků, a to mnohdy i v případě, že doba od požití je lehce delší než uvedená půlhodina. **Zvracení se nesmí vyvolávat v případě, že došlo k požití žíraviny (tj. kyseliny či zásady)**, protože by mohlo dojít k opětovnému poškození a poleptání sliznice jícnu, hltanu a dutiny ústní. Proti zvracení vypovídá i to, že sliznice žaludku je přirozeně chráněna proti působení silné kyseliny chlorovodíkové, čímž je i lépe adaptována na styk s kyselinou než jícen, a zároveň kyselina chlorovodíková vyskytující se přirozeně v žaludku může lehce neutralizovat účinky případné

zásady. Dale se zvracení nevyvolává při požití benzínu, který je značně nebezpečný při případném vdechnutí, kdy dochází ke vzniku chemického zápalu plic. Dušení (resp. topení) a zápal plic může rovněž nastat při požití rozpouštědel, kdy dojde k jejich napěnění a tím zvýšenému riziku vniknutí do plic. Obecnou kontraindikací vyvolávání zvracení je jakákoli změna vědomí, při které nemá intoxikovaný jedinec zachované ochranné reflexy, a tudíž by rovněž hrozila aspirace žaludečního obsahu a poškození plic. Zvracení se samozřejmě nevyvolává při požití ostrého tvrdého předmětu, jako je hřebík, jehla či skleněný střep. Zvracení se vyvolává drážděním kořene jazyka. Nedoporučuje se vyvolávat zvracení solnými roztoky, neboť by mohlo dojít ke změně vnitřního prostředí po vstřebání soli, či dokonce i k urychlení vstřebání dané látky.

Další možnou léčbou v rámci první pomoci je podání antidota, tj. protijedu. Protijed je látka, která působí proti účinku konkrétního jedu. Většina specifických antidot je podávána lékaři a jsou jen na úzké spektrum látek. Na většinu otrav antidota nejsou. Za univerzální antidotum ovšem můžeme považovat vodu či aktivní uhlí. Aktivní uhlí, kdysi pod názvem živočišné uhlí, je látka, která váže spoustu jedovatých i nejedovatých látek z trávicího traktu. Prodává se v podobě prášku či tablet a je nutné ho podat v dostatečném množství rozpuštěné ve vodě či řádně zapít tekutinou. Dostatek tekutin je potřeba z důvodu rizika vzniku urputné zácpy. Aktivní uhlí se nepodává při požití žíravých látek, protože černě obarvuje sliznice a mohlo by dojít k zamaskování poškozené stěny a ztížit tak následné lékařské vyšetření pomocí fibrooptické kamery.

- Zachovat klid
- Bezpečnost
- Přerušit kontakt s toxickou látkou
- Primární svědek zjistí nejvíc! – CO, KOLIK, KDY, JAKÝM ZPŮSOBEM?
- Uchovat obaly, celé kusy rostlin, hub, žaludeční obsah
- TIS 224 91 92 93
- ZZS 155
- Specifické postupy u jednotlivých otrav

Alkohol

Alkohol je název pro početné sloučeniny. Nejčastěji si pod tímto názvem představíme komerční alkohol, čili etanol. Ten se nachází nejen v alkoholických nápojích, ale je možno ho najít i v parfémeh, ústních vodách, čisticích prostředcích na sklo. Zde samozřejmě v kombinaci s dalšími látkami. Příznaky jsou široké a mohou být u jednotlivců různé při stejné hladině alkoholu v krvi, protože každý organismus reaguje jinak. Mnohdy není možné ani zjistit, kolik alkoholu intoxikovaný požil. Alkohol vyvolává přehnané sebevědomí, daná osoba je nekritická ke svému stavu a situacím. Nejprve se cítí nabuzená, plná energie a často může docházet k dalším úrazům. Jedinec nereaguje běžným způsobem. Z dechu je cítit pach alkoholu, chůze je nejistá, osoba může působit zmateným dojmem. Může být rovněž ale již ve fázi útlumu či spánku, kdy se probírá až na bolestivý podnět a poté opět upadá do předchozího stavu. Dochází až k bezvědomí. V těchto chvílích je rizikové podchlazení a také aspirace žaludečního obsahu s možnou následnou smrtí. Opilý člověk mívá často amnézii na danou situaci, zvyšuje se mu práh bolesti, což dále může vést k rizikovému chování a následným úrazům se všemi náležitými komplikacemi. Při změně vědomí bývá často postihnuté i dýchání, které je nepravidelné, chrčivé při zapadávání jazyka a z nahromaděných sekretů či cizího tělesa v dýchacích cestách. V případě dlouhodobé imobilizace hrozí poškození tkání z útlaku, charakterizované změnou barvy kůže a případným otokem. Rizikový stav nastává u diabetiků, kdy dochází k silnému rozvratu vnitřního prostředí a hladin cukru v krvi. Důležité je nejen pomyslet na možnost otravy alkoholem, ale stejně tak i na možnost onemocnění interního původu, které se může projevovat mnohdy podobnými příznaky a změnami chování. Sem patří epileptické křeče a zmatenost po odeznění, stavy při cévní mozkové příhodě či akutní komplikace cukrovky, a to bez jakéhokoli požití alkoholu.

Při první pomoci je třeba vždy dbát na vlastní bezpečnost, kdy opilý jedinec i jeho alkoholem

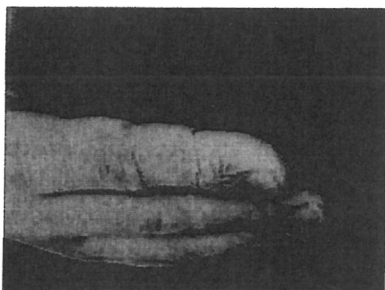
kardiopulmonální resuscitací. Pokud jedinec zvládne udržet dýchací cesty průchodné a dýchá, je potřeba jej hlídat. Optimální je poloha na boku či jakákoli varianta stabilizované polohy, kdy se snižuje riziko případné aspirace. Zároveň ale stále musí být možno kontrolovat kvalitu dýchání a vědomí. Je-li postižený jedinec schopen, podáme dostatek tekutin (bez bublin, možno lehce s cukrem). Vždy zajistíme tepelný komfort. V neposlední řadě je třeba provést kontrolu a ošetření zranění vzniklých během intoxikace a zabránit dalším. U diabetiků je nutná kontrola glykemie, protože alkohol snižuje hladinu cukru, kromě piva, které ji zvyšuje.

Mezi alkoholy dále řadíme jedovaté látky **metanol a etylenglykol**. Methanol se nachází nejčastěji jako nežádoucí příměs pálenky, dále v rozpouštědlech a spolu s etylenglykolem v nemrznoucích směsích. Známý je obzvláště Fridex pro jeho dětem lákavou barvu a sladkou chuť. Riziko intoxikace vzniká i při polítkách či pobytu ve výparech, protože tyto látky se vstřebávají i kůží a při dýchání plicemi. Příznaky navíc mohou často mást, protože imitují otravu alkoholem – etanolem. Dochází ke spavosti, přidává se porucha zraku, dvojitě vidění, bolesti břicha a zvracení. Postupně nastává kóma a smrt. V případě metanolu se udává smrtelná dávka v rozmezí 30–100 ml.

První pomoc v těchto situacích je podání **40% destilátu o obsahu 1–2 dcl pro dospělého člověka** během 10 minut. U dětí je nutno zhodnotit situaci rizika intoxikace dle množství versus expozice etanolu, který má rovněž negativní účinky na dětský mozek. U dětí se doporučuje 1,5 ml destilátu/1 kg váhy. Vzhledem k chuti se doporučuje ředit alkohol v džusu alespoň 1:1. V případě potvrzené intoxikace se v lékařském léčebném postupu udržuje koncentrace alkoholu u dospělého až 2 ‰, u dětí 1 ‰. V případě intoxikace přes kůži se postižená oblast omývá dostatečným množstvím vody s mýdlem, při přestupu přes sliznici oka pouze čistou vodou. Vyvolávat zvracení při požití alkoholu jakéhokoli typu nemá význam, protože dochází k rychlému vstřebání žaludeční sliznicí. Tato možnost může být zvažována pouze po výslovném momentálním dopití, ale není stěžejní, neboť ke vstřebání dochází už částečně i v dutině ústní.

Chemikálie

Při poleptání chemikáliemi dochází k poškození kůže či sliznice, dle místa styku s danou látkou. Následně tak hrozí otok, zánět dané oblasti, v případě trávicí trubice perforace a následné zvazivovatění nevhodnou a nefunkční tkáně. Kyselina při poškození tkáně vytvoří tzv. příškvár, což je suchý strup, a dále nepostupuje. Poranění látkou zásaditého charakteru je rizikovější, neboť dochází k dalšímu rozleptávání a mokvání i hlubších tkání. Příznaky poleptání jsou změny barvy kůže, sliznic, bolestivost v daném místě a otok, rozpad tkáně. Příznaky dále záleží na místě a rozsahu poleptání. Dojde-li k zasažení očí, hrozí oslepnutí. Při zasáhnutí kůže dochází při hojení ke kontrakturám a rozsáhlým jizvám, podobně jako u popálenin. V případě trávicího traktu dojde často nejen k perforaci, a tím následným komplikacím, ale i k zjizvení trávicí trubice, která se často stává v dané části afunkční a neprůchodnou.

Obr. č. 1: Poleptání kyselinou fluorovodíkovou

Zdroj: workmed s.r.o., Poleptání, [online] Dostupné z <https://skoleniprvnipomoci.cz/vyukovy-portal/poleptani/>

Obr. č. 2: Poleptání peroxidem vodíku

Zdroj: Olli Niemitalo – vlastní dílo, Poleptání peroxidem vodíku [online] 13. 10. 2010 Dostupné z <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=6770196>

Specifickým plynem je amoniak čili čpavek. Může to být plyn či tekutina. Pokud se mísí s vodou, dochází k poleptání a zároveň ke vzniku výrazného tepla, které působí popáleniny. Vzniklá mlha je lepkavá a výbušná. Otrava amoniakem nastává při manipulaci s hnojivy, čisticími prostředky na gril a trouby a dalšími.

V rámci první pomoci při otravě žíravinami je nutné zabránit dalšímu působení látky. V případě polížení pokožky svléknout potřísněné oblečení a dostatečným proudem vody oplachovat poraněnou pokožku. Pokud dojde k poranění oka, je nutné jej vyplachovat od vnitřního koutku k vnějšímu, aby nedošlo k zanesení chemikálie i do druhého oka. Při požití popíjet po doušcích 1–2 dcl čisté vody. Popíjení je vhodnější, protože dochází k postupnému oplachování i sliznice jícnu. Nepodávat nic jiného, nevyvolávat zvracení pro riziko ruptury, nedávat pít mléko, olej, ocet ani mýdlo a nepodávat černé uhlí, protože kyseliny a zásady se na něj nenavazují a navíc dochází k zabarvení sliznice. V minulosti prováděná neutralizace se již nedoporučuje. Při reakci kyseliny se zásadou dochází k uvolnění tepla.

Obr. č. 3: Způsob výplachu oka

Zdroj: Český červený kříž za podpory Ministerstva zdravotnictví ČR, Poranění očí [online] 19. 7. 2014 Dostupné z <https://mladyzdravotnik.cz/prvni-pomoc/poraneni-oci/>

- Zabránit dalšímu působení.
- Oplachovat dostatečným množstvím vody.
- Zabránit podchlazení.
- U očí otevřít a vyplachovat od vnitřního koutku k vnějšímu.
- Při požití podat častěji po malých doušcích vodu.
- NEPODÁVAT ústy nic, krom vody.
- Uchovat obaly, zjistit přesnou látku.

Léky

Intoxikace léky je u dětí poměrně častá. U kojenců a batolat k ní dochází omylem při hře, kdy děti lákají barevné lentilky, nebo při záměně dávkování. U starších dochází k intoxikaci často záměrně při experimentování v kombinaci s alkoholem. U malých dětí je důležitá prevence. Dbát, aby nebyly léky volně dostupné dětem, dodržovat předepsané dávkování a množství, kontrolovat název a správnost léků a domluvit zodpovědnou osobu, která léky podává, aby

nedošlo k duplicitnímu podání. Příznaky se liší dle léčivé látky. Z běžně užívaných léků, které se dětem podávají, jsou to analgetika-antipyretika. V případě léku s paracetamolem (Panadol, Paralen) hrozí při předávkování poškození až selhání jater, u ibuprofenu (Nurofen) poškození ledvin. U dětí do patnácti let se nesmějí podávat preparáty s obsahem kyseliny acetylsalicylové, protože hrozí výskyt Reyova syndromu, který zahrnuje postižení jater, mozku, ledvin a srdce. Vzhledem k velkému spektru léčiv je důležitý obecný postup s kontrolou vědomí a dýchání a zjistit druh a množství léčiva. Pokud došlo k požití dříve než před půl hodinou a jedinec je při vědomí, je vhodné vyvolat zvracení a uchovat obsah žaludečního obsahu. Další přesné informace podají na toxikologické informační lince. Při užití léků je vhodné podat aktivní uhlí (Carbosorb, Carbotox), a to dle daného dávkování. Je důležité vytvořit dostatečnou absorpční plochu. Při změně vědomí kontaktovat ZZS.

Dr. Repišková 15.10.2021

Dr. Fedorová

Dodatek č.1

ke směrnici o intoxikaci

č.j. DDr/285/2022

Ředitelka Dětského domova bl.M.A.Kratochvílové, Řepiště vydává dodatek č.1 ke směrnici o intoxikaci následovně:

Za původní text se vkládá:

Postup pedagogických pracovníků při zjištění intoxikace alkoholem nebo drogou:

Užívání návykových látek legálních - alkoholu a tabákových výrobků a nebo nelegálních - drog je rizikovým faktorem, který zasahuje zdraví dítěte a nezaopatřené osoby, jeho vývoj a představuje bezpečnostní riziko.

Z toho důvodu vnitřní řád dětského domova stanoví dětem a nezaopatřeným osobám povinnost cit.: „**podrobit se vyšetření, zda není dítě ovlivněno alkoholem nebo jinou návykovou látkou, rozhodne-li o tom lékař. Je-li pro vyšetření třeba odebrat krev, je dítě povinno strpět, aby mu lékař nebo odborný zdravotnický pracovník odebral krev, pokud to není spojeno s nebezpečím pro jeho zdraví**“

Orientačnímu vyšetření a odbornému lékařskému vyšetření podle § 20 zákona č.65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů je povinna se podrobit osoba,

- a) u které je důvodné podezření, že pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky vykonává nebo vykonávala činnost, při níž by mohla ohrozit život nebo zdraví svoje nebo jiné osoby nebo poškodit majetek,
- b) u které je důvodné podezření, že se požitím alkoholického nápoje nebo jiné návykové látky uvedla do stavu, v němž bezprostředně ohrožuje sebe nebo jinou osobu, majetek nebo veřejný pořádek,
- c) u které je důvodné podezření, že přivodila sobě nebo jiné osobě újmu na zdraví anebo způsobila jiné osobě škodu na majetku v souvislosti s požitím alkoholického nápoje nebo jiné návykové látky,
- d) která je mladší 18 let a u níž je důvodné podezření, že
1. alkoholický nápoj požila nebo jí byl v rozporu s tímto zákonem prodán nebo podán alkoholický nápoj nebo jí byla konzumace alkoholického nápoje jinak umožněna.

Má-li pedagogický pracovník podezření, že je dítě pod vlivem alkoholu nebo drog bez přímých negativních následků na jeho zdraví nebo život, **provede o tom záznam do denní evidence a informuje ředitelku dětského domova. Dále postupuje dle výchovných opatření platných pro děti v dětském domově.**

Má-li pedagogický pracovník podezření, že je dítě nebo nezaopatřená osoba pod vlivem alkoholu nebo drog s možnými vážnými negativními následky pro jeho zdraví či život, **přivolá neprodleně rychlou záchrannou službu. Informuje o této skutečnosti ředitelku dětského domova, která tuto informaci dá na vědomí zákonným zástupcům a OSPOD.**

Platnost a účinnost od 01.11.2022

V Řepištích dne 30.10.2022

PhDr.Soňa Tarhoviská, ředitelka DD

S. Tarhoviská

